

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VI. De Arbore vitæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

terra excessus collocatus est optimâ temperie, & aere
 subtilissimo atque purissimo splendidus; plantis semper
 virtutibus insignis, odoribus suavitatis refertus, plenusque
 lumine, uniuersa sensibilis venustatis & pulchritudinis
 superexcellens intelligentiam; diuinus profecto lo-
 cus, ac dignus eius qui ad imaginem Dei creatus est in-
 colatus. Unde Marius Victor lib. 1. in Genesim:

*Illic quaque suis dives stat fructibus arbor,
 Pomaeque succidus pelluntur mitia Pomis.
 Quae secunda epulae, & miri plena vigoris,
 Membra animosque fovent, pascentque sapore &
 odore.*

*Sideres hic terra vibrat distincta colores,
 Semper flore novo frondens, fructuque recenti.
 Illic fragiles solvunt calamos, animata a vigore
 Manens ambrosii, spiranti cinnama odores:
 Omnia certatim hunc congesta putabis in hortum.
 Demum Alchimus A vitus, Paradisi terrestri
 amenitatem his versibus celebrat:*

*Illicver a siduum celi clementia seruat.
 Turbidus auster abest, semperque sub aere sudo
 Nubila diffugiunt, iugi cessura sereno.
 Nec poscit natura loci quos non habet imbres,
 Sed contenta suo dotantur germina rore.
 Sic cum desit hyems, nec torrida serpeat aestas:
 Fructibus autumnus, vel floribus occupat annum.*

Quibus verbis Paradisi terrestri amenita-
 tem & praestantiam quatuor potissimum in re-
 bus politam fuisse declarat: nempe in caelo &
 aere, in aquis, & ipse terra solo. In caelo sum-
 ma erat salubritas, & omni tempore suavissima
 quaedam aequabilitas, quae tantquam perpetuum
 quoddam ver causabat. In aere magna erat se-
 renitas & puritas, subindeque magna claritas:

quia ut ait Beda, puritati aëris claritas lucis pro-
 portionatur. Aquarum igens erat copia irrigati-
 onum Paradisum: unde in magnis laudibus So-
 domae, antequam subverteretur, illud memora-
 tur in primis Genes. 13, quod tota terra irrigare-
 tur a Jordane fluvio, sicut Paradisus Domini. Terra
 etiam Paradisi optima erat & fertilissima ac
 sponte, sine labore & molestia hominis (non tam-
 en sine eius cultura) profertens quaecumque; om-
 nes sensus hominis suavissima possent jucundi-
 tate & voluptate complere: gustui enim sapi-
 dentissimas herbas & dulcissimos fructus suppedita-
 bat; odorati flores suavissimos, ac pretiosissi-
 ma aromata producebat; visum quoque varieta-
 tem colorum & figurarum venustate recreabat:

unde Scriptura ait: *Produxit Dominus Deus de humo
 omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave:*
 quibus verbis significat quod in Paradiso erant
 ligna, non solum ob necessitatem cibi, sed etiam
 ad delectationem visus, ut scilicet delectaretur
 homo in videndo tam pulchram varietatem. In
 alijs etiam locis Scripturae, Paradisi pulchritudo
 ex varietate arborum, quae nunquam comani
 aut vitorem perdebat, mirum in modum com-
 mendatur: nam Ezechiel. 31. Spiritus Sanctus
 mirabilem Luciferi pulchritudinem describens,
 ait: *Cedrus non fuerunt altiores illo in Paradiso Dei, &
 altiores non adaequaverunt summitatem eius.* Et ite-
 rum: *Omne lignum paradisi non est a similitudine illi,
 neque pulchritudini eius.* Item in Paradiso terrestri
 auditus lenissimo spirantium aurarum sonitu, &
 dulci avium concentu demulcebatur; ut nullus
 esset sensus, qui sibi propria voluptate careret.

Demique omnia tunc in veritate illi primae re-
 rum institutioni & felicissimo statui innocentiae
 conveniebant, quae Poeta mendaciter adscribit
 aureae aetatis Saturni, per illam aliquantulum sub-
 Tom. 11.

A olfacientes, atque procul quasi in tenui caligine
 prospectantes illam feliciorum rerum condi-
 tionem, quae ante hominis lapsum florebat.
 Quod igitur de prima mundi aetate canit Ovi-
 dius, in mundi exordio & innocentiae statu ve-
 rum erat.

*Ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
 Spirabant Zephyri: natos sine semine flores,
 Mox etiam fruges, tellus marata ferebat:
 Nec renovatus ager, gravidus carebat aristas.*

415

Potest etiam Paradisi amenitas & praestantia
 ex fine ob quem à Deo conditus est suaderi.
 Nam, ut supra ostendimus, Deus illum condidit,
 ut esset contentaneus locus felicitati & inno-
 centiae, & ut incomparabilem caelestis Paradisi
 pulchritudinem adumbraret in terris. Unde me-
 rito Damascenus loco supra relato dixit, Para-
 disum fuisse omnium laetitia & voluptatis promptuari-
 um, uniuersa sensibilis venustatis intelligentiam exce-
 dens. Atque, ut supra etiam ex Abulensi annota-
 vimus, Paradisus, quasi patens Dei visum, recte di-
 ctus est: ejus quippe habitatio erat veluti quae-
 dam caelestis gloriae praesentatio & praesentatio.
 Sicut enim Beati in caelo nullum habent à quo
 declinent malum, & omne habent quo perfu-
 antur bonum: ita primi parentes in Paradiso ter-
 restri omnium bonorum copia affluerebant, absque
 ullius proisus mali experimento; ita ut nihil
 optare possent, quod ibi non esset, & nihil hor-
 rere aut timere, quod ibi esset, ut eleganter ex-
 pendit Augustinus 14. de civitate Dei cap. 10.

his verbis: *Quid timere aut dolere poterant in tanto-
 rum tanta affluentia bonorum; ubi non aberat quid-
 quam quod bona voluntas non adipsiceretur, neque in-
 erat quod carnem vel animam hominis sollicitè vi-
 ventis offenderet, vel in aliquo molestarer?*

C

ARTICULUS VI.
 De arbore vitae.

ET si in Paradiso omnia generâ arborum fue-
 rint, tam earum quae ad oblectandum aspe-
 ctum, quam aliarum quae ad suavitatem cibi ho-
 minis pertinebant, ut art. precedenti declaravi-
 mus: Scriptura tamen specialiter meminit du-
 plicis arboris in medio paradisi plantatae, nimi-
 rum arboris vitae, & arboris scientiae boni & mali.
 Produxit (inquit) etiam Dominus Deus lignum vi-
 tae in medio paradisi, lignumque scientiae boni & mali.
 Unde Marius lib. 1. in Genesim:

*Hinc arbor vitae, celsis petit aëra comas;
 Illinc diversus nocitura periticia fructus
 Notitiam rerum suspendit ab arbore legis.*

425

Prima, arbor vitae dicebatur, quia ejus fructus
 habebat virtutem conservandi vitam hominis,
 fortificando virtutem speciei contra debilita-
 tem proveniente ex admixtione extranei. Un-
 de Augustinus 14. de civit. cap. 26. *Cibus aderat
 homini ne esuriret, potus ne sitiret, & lignum vitae ne
 senectus eum dissolveret.* Et in libro de questioni-
 bus veteris & novi testamenti asserit, quod vitae
 arbor, medicine modo, corruptionem hominis prohibe-
 bat. Sed

435

Notandum est, quod in Hebraeo pro ligno vi-
 tae, ponitur lignum vitarum: primo quia homini
 vitam longissimam, & quae esset instar multa-
 rum vitarum, quas nunc homines agunt, tribue-
 bat: secundo, quia vitas omnes (vegetativam,
 sensitivam, & rationalem) in suo robore con-
 servabat, ut ibidem exponit Cajetanus: tertio
 quia non uni tantum Adamo, sed & omnibus
 ejus posteris, si innocentiae status perseverasset,

445

Vitu 2 vitam

vitam illam immortalem suppeditasset: denique quia dupliciter fovebat & sustinebat vitam hominis: in primis enim consumptum vi caloris humorem naturalem fructus illius arboris resarciebat, ac reficiebat; idq; erat illi comune cum fructibus aliarum arborum Paradisi: deinde humorem naturalem immittunt ac deperditum redintegrabat, pari puritate & sinceritate eam quam prius habuerat etiam in ortu hominis; ipsum etiam calorem naturalem ita corroborabat, ut etiam si continuò agendo non nihil pateretur, beneficio tamen illius cibi ita confirmaretur, ut nunquam debilitatus flaccesceret, unde senectus nascitur, & plures qui senectutem committantur defectus naturales; & uterque iste effectus proprius erat illius arboris.

45. Disputant verò Theologi, an talis vis servandi hominem à corruptione fuerit e naturalis, vel supernaturalis? quibusdam cum Divo Bonaventura in 2. dist. 17. affirmantibus eam fuisse supernaturalem, & divinitus inditam ligno vitæ, ad eum modum quo Sacramentis novæ legis inest virtus causandi gratiam: alijs verò cum Hugone à S. Victore, annot. in 2. cap. Genesis, contendentes eam fuisse naturalem, & adinstar medicinae, corruptionem hominum prohibuisse; quamvis inter naturales singularis & extraordinaria esset, atq; naturæ miraculum existimari posset. Et hæc sententia multò videtur probabilior, & Scriptura conformior: Nam si virtus arboris vitæ fuisset supernaturalis, non adfuisset illi post peccatum hominis, nec peccatori homini profuisset: Atqui fuisse illam virtutem in arbore vitæ post peccatum hominis, aperte ostendit Divina Scriptura, narrans propterea Deum singulari custodia aditu Paradisi munivisse, & ante ipsum Cherubim cum flammeo gladio posuisse, ne homo ad Paradisum auderet intrare, & fructum arboris vitæ comedens, viveret in æternum: Ergo &c. Sicut igitur virtus sacramentorum, quia supernaturalis est, in eo qui cum peccato ea suscipit, effectus suos non operatur; ita si virtus arboris vitæ fuisset supernaturalis, nihil profecto peccatori homini profuisset, nec ad custodiendam arborem vitæ opus fuisset ullo præsidio, sed satis fuisset Deum non assistere illi arbori ad effectum illum operandum.

46. Addo quod D. Thomas 1. p. qu. 97. art. 4. sic ait: *Non poterat virtus ligni vitæ ad hoc se extendere, ut daret corpori virtutem durandi tempore infinito, sed usque ad determinatum tempus. Manifestum est enim quod quando aliqua virtus est major, tunc imprimis durabiliorem effectum; unde cum virtus ligni vitæ esset finita, semel sumptum præservabat à corruptione usque ad determinatum tempus, quo finito vel homo translatus fuisset ad spirituales vitam, vel indignus esset iterum sumere de ligno vitæ. At si virtus ligni vitæ esset supernaturalis, hæc argumentatio esset invalida: quis enim dubitet ipsum virtute supernaturali potuisse hominis vitam tempore infinito conservare? Ergo vis illa ligni vitæ naturalis erat.*

47. Nec obstat quod ait Augustinus lib. 8. de Genesi ad litt. cap. 4. *Erat ei (scilicet Adamo) in ligno cæteris alimentum, in isto sacramentum.* Nam virtus illa ligni vitæ dicitur in se continuisse sacramentum, non quia supernaturalis erat, & similis virtuti causandi gratiam, quæ inest sacramentis novæ legis, sed quia mysticè adumbrabat & figurabat Christi virtutem, ad gratiam & gloriam, seu vitam æternam conferendam.

ARTICULUS VII.

De arbore scientiæ boni & mali.

De arbore vitæ dictum est: proximè sequitur arbore scientiæ boni & mali; de qua primo quæri potest, in qua specie arborum fuerit? sed breviter respondeo, duas circa hoc esse Authorum sententias. Prima docet arborem illam fuisse ficum: quia primi parentes ex folijs ficinæ fecerunt sibi perizomata, quibus suam nuditatem contegerant, ut dicitur Genes. 3. Secunda asserit illam fuisse malum, propter id quod scriptum est in Canticis c. 8. *sub arbore mali suscitavit: ibi corrupta est mater tua, ibi violata est gemitiva tua.*

Sed existimo huius magis curiosæ quam utilitatis quætionis resolutionem esse profusè impossibilem; cum Scriptura & SS. Patres de ea arbore nihil planè referant, sed ex quo dignosci possint qua specie illa fuerit. Secunda tamen opinio magis videtur habere probabilitatem & apparentiam: Totus enim super cap. 1. 3. Genes. qu. 164. satis probabilis argumento ostendit talis arborem non fuisse ficum, scilicet vel eo ipso quod ex folijs ficus primi parentes sibi fecerunt perizomata, quibus suam tegebant nuditatem. Nam cum statim ut comederunt fructum vestris, fenserint & malum in quod incurrerant, & bonum quo fuerant privati, haud dubiè ingens illius arboris, ex qua tantum damnum perciperant, horror & odium eos invaluit: tum illent igne, tum jus folia contrectare, & sibi in usum velitis admodum, majus aliquid malù ex ea sibi metuentes. Adde quod Genes. 3. dicitur arborem illam fuisse *pulchram oculis, & visu delectabilem*; quod profecto in arborem ficus minime quadrat.

Deinde quæri solet, cur arbor illa, *arbor scientiæ boni & mali*, appellata sit? Cui etiam interrogationi breviter respondeo cum D. Augustino lib. 14. de civit. cap. 17. Magistro sent. in 2. dist. 17. & D. Thoma 1. p. quæst. 102. art. 1. ad 4. sic dictam esse illam arborem ab eventu, & ex eo quod esum illius consecutum est: accidit enim homini, ut tunc ex periculo cognosceret discrimen inter bonum quo ante peccatum fruebatur, & malum in quod peccando incurrit, ideoque scientiam haberet boni & mali, videlicet ut vocant Theologi, experimentalem. Nam licet antea speculative nosset Adam discrimen boni & mali, post peccatum tamen prædicte & per experientiam id magis cognovit: sicut medicus scientiâ medicinæ cognitam habet differentiam sanitatis & ægritudinis, eam tamen ipsè, amissâ sanitate, & in morbum delapsus, novâ quadam ratione scilicet per experientiam, melius agnoscit. Quemadmodum igitur puteus quem foderunt servi Isaac, puteus *spring* seu *calumine*, appellatus, ex jurgio & contentione quæ fuit inter pastores Geraræ, & pastores Isaac, ut habetur Genes. 26. sic ab eventu arbor scientiæ boni & mali dicta est, quia post eius esum homo per experientiam pœna didicit quid interesset inter obedientiam bonum, & inobedientiam malum, ut ait S. Thomas loquens citato. Idem eleganter expressit Basiliius Seplensis orat. 2. de Adam, his verbis: *Tanquam in tabula, præceptum in arbore præscribens, latens in intus discernendi scientiam exitum; obedientiæ in obedientiæ discrimen, ad arborem ascribens: inde obedientiæ boni & mali lignum dicitur. Nam ab eo quod ille perdoctus est, lignum nomen accepit; & huius disciplina, arboris est appellatio.*